

УДК 069. 4/5: (477: 498: (091: - 043.86))
<https://doi.org/10.37041/2410-4434-2020-16-2>

Наталія Філіпчук,
доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник
відділу змісту і технологій педагогічної освіти
Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України, м. Київ, Україна
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-1023-923X>
e-mail: vpee2011@ukr.net

МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА В КОНТЕКСТІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті автором обґрунтовано особливості змісту і методики роботи педагогічного працівника крізь призму музейної педагогіки. Наголошується, що в умовах динамічного суспільного поступу напрям музейної педагогіки стає все більш актуальним і викристалізовується у самостійний вид художньої педагогіки, що реалізується у тісному зв'язку з відповідними установами культури і мистецтва. Автор підкреслює, що натеper обґрунтовано основні принципи, методологічні підходи, окремі технології і методики цього новітнього напрямку педагогічної науки. Значну увагу у статті приділено відображенню практичного досвіду організації і проведення музейних занять для здобувачів загальної середньої та вищої освіти. З-поміж основних форм організації роботи з учнями і студентами в музеях автором позиціоновано навчально-тематичні екскурсії (оглядові, диференційовані), що мають на меті вивчення певного розділу програми або конкретного предметного матеріалу, відповідно до змісту навчального плану та компетентнісних вимогам.

Ключові слова: мистецька освіта, художня педагогіка, музейна педагогіка, музеєзнавство, музеальність.

Постановка проблеми. Динамічні процеси інноваційного розвитку України важливо спрямовувати «на формування гуманітарної еліти, підвищення якості й конкурентоспроможності націона-

льної освіти, її інтеграції в міжнародний науково-освітній простір, збереження й поширення націокультурних і освітніх традицій» [2, с. 3]. «Задоволенню потреб людини в соціокультурному, інтелектуальному, духовно-творчому розвитку сприяє художня словесність як фактор ідентичності й цивілізаційної розвиненості нації» [1, с. 12]. У цьому зв'язку актуалізується напрям музейної педагогіки як вкрай важливої субдисципліни сучасної педагогіки, орієнтованої на вирішення актуальних завдань виховання і розвитку особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій із зазначеної проблеми, виокремлення невирішених її частин. У сучасному науковому дискурсі наявні напрацювання із питань історії, методології, теорії і практики музеєзнавства й музейної педагогіки, представлені публікаціями Т. Белофастової, П. Бурдейного, Л. Гайди, Н. Ганусенко, О. Караманова, П. Луньова, О. Ляпіна, Л. Масол, Т. Мацейко, І. Медведєвої, Ю. Омельченко, І. Ткаченко, І. Прус, В. Снагощенко, М. Струнка, Я. Треф'як, М. Трошиної та ін. Водночас у науці не висвітлено особливостей змісту і методики роботи педагога в контексті музейної педагогіки.

Мета статті полягає в обґрунтуванні особливостей змісту і методик організації і проведення музейних занять для здобувачів різних рівнів освіти.

Виклад основного матеріалу. Теоретико-методологічною основою музейної педагогіки є наукові знання, що сформувалися на основі зв'язків музеєзнавства, педагогіки, психології, філософії, мистецтва (як частини загальної культури) і краєзнавства. У фокусі науковців – представників субдисципліни «музейна педагогіка» – музейні форми комунікації, характер використання музейних засобів у передачі і сприйнятті інформації з точки зору педагогіки. Джерелом інформації є власне артефакти, предмети культурної спадщини або їх копії. Водночас, досліджуючи суть музейної педагогіки з позиції професійної й мистецької освіти, проблемним вбачаємо виявлення актуальних векторів науково-практичної діяльності сучасного музею як багатопланового явища, котре остаточно ще не вивчене. У силу усталеного на початку ХХІ століття бачення цього феномену крізь призму певної дії консервативних парадигм радянської педагогіки, «музей» і «педагогіка» продовжували співіснувати, співпрацювати, взаємодіяти відповідно до традиційної

моделі. Зміст цього глобального явища недостатньо був інтегрований до освітнього простору, повільно формувався і понятійний апарат. Разом із тим друга половина ХХ-го століття характеризувалася стрімким пошуком нових концепцій, які б сприяли суттєвим змінам у ставленні людини до світу свого минулого і майбутнього впродовж наступних десятиріч». Великі сподівання були на якісні трансформації в стані музейництва і освіти, щоби Людина, опинившись у полоні агресивних мас-медіа і реальних природних та соціальних загроз, повернулася до пізнання музейної культури, духовної спадщини, поєднуючи виміри власного минулого, сьогодення і майбутнього. У ХХІ столітті музейна політика стала активно інтегруватися до освітньо-наукового простору, позбавляючись надмірної ідеологізації, особливо властивій тоталітарній системі.

Музеєзнавство як вчення про інституцію «музею» стає доволі помітним явищем у суспільному, науковому, культурно-просвітницькому житті. Країни, в яких утверджувалися демократичні засади суспільного устрою, музей розглядали як важливий соціальний інститут, носій духовних цінностей та ідей, необхідних для виховання Людини. У навчальних посібниках із музеології формувалося якісно нове, гуманістичне тлумачення і призначення всього того, що пов'язано з цілями і завданнями музейної політики. *Музеальність* розглядалася як «ставлення людини до дійсності, в якому вона у згоді із своїм суспільством виявляє та оцінює, які із частин навколишнього природного чи штучно створеного світу спроможні бути свідченнями цього суспільства та тим самим заслуговують на те, аби їх, як носіїв цього ставлення, зберегти, систематизувати, дослідити, продемонструвати та передавати їх і знання про них з покоління в покоління» [4].

Ураховуючи тенденції, що відбувалися в європейському та національному культурно-освітньому просторі, явище «музейної педагогіки» з 2011 р. було виокремлене як «галузь науки, котра вивчає історію, особливості культурно-освітньої діяльності музеїв, методи впливу музеїв на різні категорії відвідувачів, взаємодію музею з освітніми установами тощо» [5]. Зміна пріоритетів системи освіти у бік соціалізації особистості і розвитку художньої освіти ставить перед музеєм завдання сприяти наповненню освітнього процесу художнім і ціннісним осмисленням реальності. Міра успішності цього наповнення визначається розробленням єдиного

поняттєвого поля, відповідних педагогічних технологій і методів оцінки виховного впливу мистецтва і художньої культури в умовах інформаційного середовища.

Самоідентифікація музейної педагогіки як галузі педагогічного знання і побудова на його основі специфічної практичної діяльності, передбачає наявність власної, внутрішньо узгодженої системи понять і категорій. Звернемося до таких її вихідних понять як «музей», «освіта», «мистецька освіта» і «педагогіка».

Широко відоме визначення, сформульоване фахівцями міжнародної організації музеїв (ICOM) при ЮНЕСКО: «Музей – постійна некомерційна установа, покликана служити суспільству і сприяти його розвитку, доступна широкому загалу, що займається придбанням, зберіганням, дослідженням, популяризацією та експонуванням матеріальних свідчень про людину та середовище її проживання з метою вивчення, просвіти, а також задоволення духовних потреб» [3], упродовж останнього десятиліття піддається коригуванню. Причиною тому є трансформація соціального статусу музею, різного роду реформи, що виявляють нові функції і напрями діяльності, серед яких виділяють інституційний та феноменологічний.

Інституційний напрям є традиційним. У його рамках музей розглядається як соціальний інститут із властивими йому функціями збирання, зберігання, експонування, дослідження і освіти. Серед них дослідники особливу увагу приділяють освітній функції. Історичною практикою доведено, що взаємодія музею з системою освіти найбільш повно відображає тенденцію збереження культурно-історичного досвіду, бо освіта є частиною культури, а музей – інституцією, яка сприяє формуванню особистості, яка, засвоївши цей досвід, інтегрує його в контекст власного життя і життя суспільства.

Феноменологічний напрям розглядає музей як соціокультурний феномен і як форму існування культури. Специфіка цього напрямку визначається комунікаційним підходом, суть якого полягає у принципово новому характері відносин між музеєм і відвідувачем. Розвиток даного підходу, сформованого канадським вченим Д. Камероном, дозволив сформулювати ставлення до музею як до інформаційної структури, в межах котрої культура є системою

зберігання і передачі інформації, а сам музей – системою, що інтегрує і представляє культурно-історичні коди – мову культури.

У зв'язку з феноменологічним напрямом актуальності набуває культурологічний підхід, основний принцип якого полягає у вивченні музею як феномену, що виникає, функціонує і розвивається в умовах системи культури. При цьому особливо підкреслюється роль художнього музею як однієї з найбільш ємних культурних форм. Виявляючи феноменуотворювальні функції музею, даний підхід дозволяє визначати його природу як соціокультурного феномену та місце в структурі культури.

Названі напрями дозволили сформуувати уявлення про музей як особливу інформаційно-комунікативну систему, що функціонує в метасистемі культури, відображаючи процес формування нової інформаційної цивілізації. Цей процес відбувається завдяки стрімкому розширенню систем комунікації, а також активному розвитку інформаційних технологій і сучасних форм культури.

Пропонований висновок свідчить про те, що чим динамічніше стає процес історичного розвитку культури, тим активніше музей збагачує свої функції новими формами роботи з глядачем. Підтвердженням тому нинішня трансформація великих музеїв в універсальний «організм культури» з марафоном гігантських виставок і супутніх їм різного роду заходів, що перетворюють його в естетично комфортний фон для будь-якого роду соціальних, представницьких та інших соціокультурних акцій.

Перенесення акценту з культурної на соціокультурну діяльність, значною мірою орієнтовану на ринкові відносини, що включають увагу бізнеселіти, ставить музей в умови, коли орієнтоване на споглядання і осмислення музейних пам'яток сприйняття змінює ракурс на підсвідомі художні реакції, які можуть і не отримати подальшого розвитку. У цій ситуації у розширенні ролі освітньої діяльності музею можна вбачати один із способів його самозбереження. Однак процес її розвитку на науковому і практичному рівнях вимагає термінологічної чіткості.

У сучасній практиці музейної роботи з глядачем стійко закріпилися два терміни, що визначають її зміст – «освіта» (англ. education) і «музейна педагогіка» (від нім. Museumspädagogik – використовується, переважно, в Німеччині). У музейній практиці обидва терміни мало помітні, проте, освітню діяльність трактують

ширше, включаючи в неї, окрім вирішення педагогічних завдань, широкий соціокультурний контекст. Зокрема, навчальні гуманітарні курси, які інтегруються на основі таких загальних для них базових понять, як «людина», «суспільство», «культура», і музейно-педагогічні заняття добре вписуються в коло тих освітніх дисциплін, що покликані ознайомити учнів шкіл і студентів із явищами і фактами мистецтва, а також елементами мистецтвознавства (літературознавства, музикознавства) як науки про мистецтво: література, музика, образотворче мистецтво, світова художня культура, основи культурології. Поєднанню музейно-педагогічних занять із іншими гуманітарними курсами сприяє не тільки загальний об'єкт вивчення – людина, його соціальна роль і унікальний духовний склад, моральні та естетичні категорії та цінності, а й методи пізнання явищ дійсності: герменевтичний аналіз, інтерпретація знання, здатність критично мислити і вільно, але аргументовано формувати власне бачення, вміння висловлювати власну думку.

Розвиток мови – найважливішу задачу навчання людини, для розв'язання якої педагоги докладають значних зусиль не тільки на уроках літератури і рідної мови, – можливо істотно прискорити і посилити шляхом вербалізації учнем складних і вишуканих зорових вражень, отриманих у музеї. В кінцевому рахунку, повноцінне включення музейної педагогіки в коло гуманітарних дисциплін шляхом інтеграції не тільки не заважає, але істотно допомагає формуванню таких важливих якостей сучасної шкільної освіти, як проблематизація, панорамізація, гуманізація і універсалізація.

Налаштованість загальноєвропейської, як і багатьох національних освітніх систем, на впровадження музейної культури в зміст освіти, освітнього процесу є виправданим і закономірним. У цьому контексті підкреслимо, що освіта розглядається в контексті глобальної концепції «освіти впродовж життя», «освіти дорослих». В енциклопедичному словнику «Освіта дорослих», опублікованому в 2014 р., знаходимо логічне обґрунтування даної концепції неперервної освіти, що спрямована на формування Людини, здатної до успішного життя, самореалізації у цивілізаційних вимірах сучасності, забезпечуючи високий рівень професіоналізму, компетентностей із метою утвердження соціально-економічної стабільності в країні, особистої конкурентоспроможності та добробуту [6]. У передмові до українського видання «Загальної музеології» (2005 р.)

відомий європейський культуролог, педагог і музеєзнавець Ф. Вайдакер напише: «Музеї є результатом унікальних культурних досягнень...і були створені для того, аби допомогти всім зацікавленим краще зрозуміти себе та своє місце у цьому світі» [4].

Засобом та інструментом для досягнення цієї мети є музейна освіта, яка бере свої витоки в далекому історичному минулому. Хоча поняття «музейна педагогіка», «музейний педагог» стали вживаними у професійному середовищі лише в ХХ-му столітті. В Україні, наприклад, і понині в нормативних документах не існує такої спеціальності, хоча затребуваність та інтерес до музейної культури в освітній галузі є значимим. Справді, взаємодія музеїв та освітніх закладів усіх рівнів стає закономірним та актуальним процесом, оскільки він – вагомий чинник удосконалення змісту навчання, виховання, дослідницької діяльності, формування суспільної свідомості.

Як галузь наукового знання, музейна педагогіка передбачає побудову власної, внутрішньо узгодженої системи понять і категорій, що відображають ключову проблематику освітньої діяльності музею і сприяють продуктивному руху теоретичної думки. У той же час ця система знаходиться в межах понятійно-категоріального простору педагогічного знання. Логічний ряд цих понять і категорій необхідний як інструментарій для подальшого дослідження освітньої діяльності музею. Він також допомагає зрозуміти місце музейної педагогіки в системі міждисциплінарного знання, оскільки вбирає в себе, крім педагогіки, базові поняття таких галузей науки, як психологія, музеєзнавство, історія, профільне для музею знання, філософія і культурологія, категоріально-понятійні апарати їх сполучаються епізодично.

Термін «музейна педагогіка», введений у науковий обіг у 1934 р. К. Фрізенем (Німеччина), практично відразу ж викликав дискусію з приводу змісту. У науковій суперечці швидко позначилися педагогічний, посередницький і міждисциплінарний аспекти, на основі яких робилися спроби його визначень, а саме:

– музейна педагогіка – це наука про виховання засобами музею, а музейна дидактика – посередницька місія музею;

– музейна педагогіка – науково обґрунтована посередницька діяльність, яка забезпечує зв'язок між музеями, їх колекціями і відвідувачами (А. Фогт, Німеччина);

– музейна педагогіка – «прикордонна» наукова дисципліна, яка перебуває на стику музеєзнавства і педагогічних наук і досліджує освітньо-виховні цілі суспільства стосовно специфічних форм музейної комунікації (К. Патцвал, Й. Аве, Німеччина).

Вітчизняне тлумачення змісту поняття багато в чому пов'язане з німецькою традицією. Музейна педагогіка в ньому трактується як наукова дисципліна на стику музеєзнавства, педагогіки і психології, предметом якої є культурно-освітні аспекти музейної комунікації. При цьому підкреслюється близькість даного розуміння терміну позиції вчених-музеєзнавців, а також практичних працівників музеїв нехудожнього профілю.

Дана обставина підкреслює необхідність виділення з простору музейної педагогіки такої самостійної області педагогічного знання і практики, орієнтованої на розвиток художнього сприйняття і естетичного смаку, як педагогіка художнього музею (Б. Столяров). Зародившись на зламі XIX і XX століть у надрах художнього музею, педагогіка художнього музею досягла сьогодні того рівня практичного розвитку і теоретичного осмислення, якою дозволяє ввести її до кожного з п'яти розділів педагогічного знання: загальну педагогіку, дидактику, теорію освіти, теорію виховання або історію педагогіки. Це не випадково, бо саме в художньому музеї наочно виявила себе загальна тенденція культури XX століття до інтеграції у різних сферах знання і діяльності. Тим самим, визначимо педагогіку художнього музею як міждисциплінарну галузь наукового знання, яка формується на перетині педагогіки, психології, мистецтвознавства і музеєзнавства, і побудовану на його основі специфічну практичну діяльність, орієнтовану на передачу знань та художнього досвіду в умовах музейного середовища.

Будучи органічною частиною історично певного соціокультурного простору, орієнтованою на загальнопедагогічне завдання розвитку, виховання і освіти, музей здійснює свою освітню діяльність в рамках музейно-педагогічного процесу. Як і загальнопедагогічний, музейно-педагогічний процес забезпечує єдність розвитку, виховання і навчання на основі цілісності та спільності всіх елементів його структури до яких відносяться: музейний педагог, музейний предмет і глядач.

Музейний педагог – фахівець, який здійснює освітню діяльність у музеї на основі екскурсійного досвіду, організовує музейно-

педагогічний процес і забезпечує на основі суб'єктно-об'єктних і суб'єктно-суб'єктних відносин безпосереднє спілкування глядача з пам'ятником у межах заданої цим процесом програми. Зазначимо, що роль музейного педагога дуже виросла при русі цільових педагогічних завдань від просвітництва (залучення), що забезпечує накопичення первинних і найзагальніших знань про мистецтво, до системного багаторівневого утворення музейними засобами, що включає формування візуального мислення, художнього сприйняття, музейної культури і творчих начал, а також систематичне придбання знань, що відповідають профілю музею. Здійснюючи музейно-педагогічний процес, музейний педагог допомагає глядачеві не тільки виокремити з інформаційного потоку необхідні відомості, але і в рамках певної системи забезпечує їх засвоєння, аналіз і адаптацію до завдань розуміння і інтерпретації твору мистецтва.

Музейний глядач також є суб'єктом музейно-педагогічного процесу, в результаті якого через спілкування з образотворчим мистецтвом в музейному середовищі він формує свої візуальну грамотність, художнє сприйняття і художньо-творчі начала.

Музейний предмет в умовах художнього музею – це витвір мистецтва (експонат), який, будучи основою музейно-педагогічного процесу і будучи матеріально-ідеальною цілісністю, наділеною складною сукупністю невичерпних смислів, може розглядатися як об'єкт і особливого роду суб'єкт педагогічного процесу [7].

Зазначена трикомпонентна сукупність реалізується у музейному середовищі, яке є частиною соціокультурного простору. Володіючи специфічною освітньою цінністю, музейне середовище має широкий контекст і, перефразовуючи французького дослідника мистецтва І. Тена, можна сказати, що для процесу художньої освіти та виховання воно виконує таку ж важливу роль, як для рослини ґрунт і кліматичні умови. Підкреслимо, що музейне середовище є не менш активним засобом освіти і виховання, ніж шкільне, до того ж воно є естетичною аурою і художнім змістом, а отже, – могутнім духовним потенціалом. Звідси його гармонізуючий вплив на особистість, що формується. Соціальна значущість музейної культури є надзвичайно високою для кожного народу і країни. Варто визнати об'єктивність твердження фахівців, «музеї – це набагато більше, ніж просто місця навчання, освіти чи просто розваг. Сама діяльність має політичний, ідеологічний чи естетичний ви-

мір, який не можна не помічати... Його (музею) мистецтво, як про-світницької інституції, поширювати знання, він є інструментом творення особистої та суспільної ідентичності» [7].

Слід зважати на те, що часто музейна педагогіка на передній план виставляє не просту передачу знання, не суму отриманої відвідувачами інформації, а, передусім, проблему розвитку особистості, її світоглядного ряду, ставлення (до *чогось, когось*), переконань, використовуючи для цього як пріоритети знань, наукову й об'єктивну достовірність суджень, так й емоційно-почуттєві, ірраціональні фактори. Ці функції надзвичайно взаємопов'язані, а тому не можуть у ціннісній ієрархії завдань музейної педагогіки визначатися як первинні і вторинні. Зазначимо, що невдало дібраний, викривлений, сумнівно трактований із точки зору істинності музейний предмет, факт, явище, відповідним чином впливає на почуттєву гаму і характер особистості, її життєву позицію, свідомість, суспільний менталітет. Справді, для музейної педагогіки сутнісними залишаються як об'єктивні знання, так і форми та методи емоційного впливу, характер естетизації та етизації візуального простору. Головне при цьому – залишити відвідувача не збайдужілим, а вмотивованим, налаштованим на осмислення, співпереживання, вироблення самостійної і критичної думки, позиції до навколишнього світу, самого себе. Пізнавальний процес стає продуктивним у тому випадку, коли у відвідувача зачеплені емоційно-почуттєві сфери, які формують зацікавленість до того чи іншого явища, культурно-історичного факту, особи та власну суб'єктивну оцінку стосовно пізнавальних речей. Музейний предмет розкриває свій культурний, інтелектуальний, виховний капітал, якщо він олюднюється, стає соціально значимим, коли розпочинається його «розмова» з аудиторією, відвідувачем.

Звісно, що ретельно дібрана музейна експозиція лише частково спроможна відповісти на питання щодо конкретної проблеми, теми. Тому коли аналізуються критерії ефективності взаємодії музеєзнавця, педагога і відвідувача, необхідно також оцінювати рівень умотивованого інтересу до теми, що запропонована для розгляду, усвідомлювати чи спонукатиме вона до активної внутрішньої дії особистості, самопізнання, самоудосконалення.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок.

На основі проведеного дослідження можемо стверджувати, що

характер впливу і взаємодії музейної педагогіки в музеях закладів освіти обумовлюється багатьма чинниками. Проте, з точки зору культурно-освітньої дії, очевидними лишаються два визначальні аспекти. Найперше, музейні фонди, експозиції, музейне середовище необхідно формувати, виходячи із суспільно значущих завдань, національних інтересів, загальнолюдських цінностей, сутнісно впливаючи на пізнавальний, виховний процес. По-друге, вкрай важливою складовою у цьому процесі є особистість музеєзнавця, музейного педагога. Музеї, звісно, не можуть виконувати власне освітньо-дидактичні функції, хоча і займають провідну роль у музейній справі. Проте їхня природа часто містить значно більші можливості щодо впливу на особистість, суспільство, аніж інші інституції, особливо, коли приходить усвідомлення, як «неживі» малознані предмети, факти, явища, сторінки історії стають живими, розпочинаючи своєрідний діалог із Людством і Часом. У цій якості суспільна значущість музейної педагогіки є незамінною у своїй комунікаційній здатності вести діалог між людьми, державами, культурами заради сталого розвитку Світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базиль Л. О. Розвиток літературознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури : монографія. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. 574 с.
2. Базиль Л. О. Теоретичні і методичні засади розвитку літературознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2016. 40 с.
3. Бордовская Н. В. Диалектика педагогического исследования: логико-методологические проблемы. Санкт-Петербург : Изд-во РХГТ, 2001. 512 с.
4. Вайдахер Ф. Загальна музеологія / перекл. з нім. В. Лозинський, О. Лянг, Х. Назаркевич. Львів: «Літопис», 2005. 630 с.
5. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Рівне: Волинські обереги, 2011. 519 с.

6. Освіта дорослих : енциклопед. слов. / за ред. В. Г. Кременя, Ю. В. Ковбасюка ; упоряд.: Н. Г. Протасова, Ю. О. Молчанова, Т. В. Куренна. Київ : Основа, 2014. 491 с.

7. Столяров Б. А. Музейная педагогика. История, теория, практика. Москва: Высшая школа, 2004. 216 с.

8. Фахова практика вчителя-словесника : навч. посіб. / О. М. Семенов, Л. О. Базиль, Т. І. Дятленко. Луганськ : Ноулідж, 2011. 496 с.

REFERENCES

1. Bazy`l` L. O. Rozvy`tok literaturoznavchoyi kompetentnosti majbutnix uchy`teliv ukrayins`koyi movy` i literatury` : monografiya. Ky`yiv : Vy`d-vo NPU im. M. P. Dragomanova, 2015. 574 s.

2. Bazy`l` L. O. Teorety`chni i metody`chni zasady` rozvy`tku literaturoznavchoyi kompetentnosti majbutnix uchy`teliv ukrayins`koyi movy` i literatury` : avtoref. dy`s. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04. Ky`yiv, 2016. 40 s.

3. Bordovskaya N. V. Dy`alekty`ka pedagogy`cheskogo y`ssledovany`ya: logy`ko-metodology`chesky`e problemy. Sankt-Peterburg : Y`zd-vo RXGT, 2001. 512 s.

4. Vajdaxer F. Zagal`na muzeologiya / perekl. z nim. V. Lozy`ns`ky`j, O. Lyang, X. Nazarkev`ch. L`viv: «Litopy`s», 2005. 630 s.

5. Goncharenko S. U. Ukrayins`ky`j pedagogichny`j ency`klopedy`chny`j slovny`k. Rivne: Voly`ns`ki oberegy`, 2011. 519 s.

6. Osvita dorosly`x : ency`kloped. slov. / za red. V. G. Kremenya, Yu. V. Kovbasyuka ; uporyad.: N. G. Protasova, Yu. O. Molchanova, T. V. Kurenna. Ky`yiv : Osнова, 2014. 491 s.

7. Stolyarov B. A. Muzejnaya pedagogy`ka. Y`story`ya, teory`ya, prakty`ka. Moskva: Vysshaya shkola, 2004. 216 s.

8. Faxova prakty`ka vchy`telya-slovesny`ka : navch. posib. / O.M. Semenov, L. O. Bazy`l`, T.I. Dyatlenko. Lugans`k : Noulidzh, 2011. 496 s.

Natalia Filipchuk

MUSEUM PEDAGOGY IN THE CONTEXT
OF ART EDUCATION

Abstract. *The article substantiates the features of the content and methods of work of the teacher in the context of museum pedagogy. In the conditions of dynamic social progress, the direction of museum pedagogy becomes more and more relevant and crystallizes into an independent type of art pedagogy, which is realized in close connection with the relevant institutions of culture and art. Now the basic principles, methodological approaches, separate technologies and methods of this direction of pedagogical science are substantiated. The experience of organizing and conducting museum classes for students of general secondary and higher education is revealed. Among the main forms of organization of work with pupils and students in museums, the most common are educational and thematic excursions (survey, differentiated), aimed at studying a certain section of the program or specific subject material, in accordance with the curriculum and competency requirements. Thus, the nature of the influence and interaction of museum pedagogy in school and university museums is determined by many factors. But two defining aspects remain obvious from the point of view of cultural and educational action. First of all, museum funds, expositions, museum environment must be formed on the basis of socially significant tasks, national interests, universal values, essentially influencing the cognitive, educational process. Secondly, an extremely important component in this process is the personality of the museologist, museum teacher*

Key words: *art education, art pedagogy, museum pedagogy, museum studies.*

Дата подання рукопису: 19 березня 2020 р.

Дата прийняття до друку: 13 травня 2020 р.